

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра Ремонт машин, експлуатація енергетичних засобів та охорона праці

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана
аграрного факультету
Лілія ЛІЛІЯ МАРТИНЕЦЬ

«13» жовтня 2022 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ОК14 Бізнес-планування та управління проектами в АПК

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти

бакалавр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Аграрний факультет	20 Аграрні науки та продовольство	208 Агроінженерія	Агроінженерія

Робоча програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та управління проектами в АПК» для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 208 «Агроінженерія», освітньої програми «Агроінженерія».

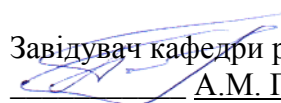
«26» вересня 2022 року – 12 с.

Розробник:

Поляков А.М., кандидат технічних наук, доцент кафедри ремонту машин, експлуатації енергетичних засобів та охорони праці

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри ремонту машин, експлуатації енергетичних засобів та охорони праці
Протокол від 07 жовтня 2022 року № 4.

Завідувач кафедри ремонту машин, експлуатації енергетичних засобів та охорони праці

А.М. Поляков
(підпис) (ініціали і прізвище)

Схвалено проектною групою освітньої програми «Агроінженерія».

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та управління проектами в АПК» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство, формує інтегральну, загальні та спеціальні (фахові) компетентності та програмні результати навчання, якими оволодіють здобувачі вищої освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування системи знань про методику і технологію розробки бізнес-плану, а також навичок і вмінь бізнес-планування.

Основними завданнями вивчення дисципліни є розвиток здатності до створення інноваційних підприємницьких ідей; з'ясування технології бізнес-планування і формування структури бізнес-плану; засвоєння методики розробки бізнес-плану; набуття навичок застосування основного інструментарію бізнес-планування; набуття навичок презентації бізнес-плану.

Навчальна дисципліна формує такі міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують: відсутні; дисципліни, що забезпечуються: відсутні.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми.

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі агропромислового виробництва, що передбачає застосування певних знань та вмінь, технологічних методів та прийомів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК-14. Здатність здійснювати економічне обґрунтування доцільності застосування технологій та технічних засобів в агропромисловому виробництві, інженерно-технічних заходів з підтримання машинно-тракторного парку, фермської та іншої сільськогосподарської техніки в працездатному стані.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-23. Аналізувати ринок продукції та сільськогосподарської техніки. Складати бізнес-плани виробництва сільськогосподарської продукції. Виконувати економічне обґрунтування технологічних процесів, технологій, матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва. Застосовувати методи управління проектами виробництва продукції рослинництва та тваринництва.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 20-Аграрні науки і продовольство	<u>Обов'язкова</u>	
	Напрямок підготовки: -		
Індивідуальне науково - дослідне завдання - немає	Спеціальність: 208 - Агроінженерія	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 5 самостійної роботи студента -5,7	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		28 год.	6 - год.
		Практичні, семінарські	
		42 год.	8 - год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		80 год.	136 - год.
Мова навчання: державна		У тому числі: Індивідуальні завдання: немає	
		Форма підсумкового: залік	

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Огляд бізнес-планування

Що таке «бізнес-план»? Для чого потрібен бізнес-план? Різновиди бізнес-планів. Користувачі та розробники бізнес-плану. Як скласти бізнес-план: загальна методологія. Етапи підготовки бізнес-плану. Комп'ютеризація процесу та програмні засоби бізнес-планування. Структура бізнес-плану: фундамент та каркас. Складові бізнес-плану за національними та міжнародними стандартами. Шаблони бізнес-планів консалтингових компаній. Особливості різних типів бізнес-планів. Приклади бізнес-планів. Огляд перспективних бізнес-ідей та брейнштормінг.

Тема 2. Підготовча стадія бізнес-планування

Фактор часу в бізнес-плануванні. Сценарій, прогноз та бачення майбутнього. Сценарний підхід в розробці бізнес-плану. Стратегічне планування, логіка розроблення стратегії. Аналіз стратегічних альтернатив і вибір стратегії. Інформаційне забезпечення планування. Джерела інформації. Відображення у бізнес-плані зовнішнього та внутрішнього середовища. Оцінка соціального, економічного, демографічного оточення. Зацікавлені сторони та соціальна відповідальність бізнесу.

Тема 3. Аналіз ринку

Галузеве оточення бізнесу. PEST-аналіз галузі. SWOT-аналіз галузі. Оцінка розміру ринку та можливих тенденцій його розвитку. Оцінка частки ринку та обсягу продажів. Сегментація ринку та визначення ніші продукту бізнесу. Визначення цільової аудиторії. Портрет ідеального клієнта. Аналіз конкурентної ситуації на ринку. Порівняльні характеристики конкурентних продуктів / послуг. SNW-аналіз компанії. Порівняльні характеристики фірм-конкурентів. Конкурентні переваги та відстроювання від конкурентів. Формування унікальної торгової пропозиції.

Тема 4. Бізнес-модель

Аналіз ланцюжка створення вартості: забезпечення виробництва, виробництво, реалізація. Стратегія забезпечення сировиною і комплектуючими. Організація виробничого циклу і оптимізація виробничого процесу. Розрахунок обсягів виробництва і його ресурсного забезпечення. Можливості поліпшення і доробки продукту. Розрахунок собівартості. Стратегія щодо запасів готової продукції. Умови реалізації та оплати продуктів / послуг. Контрагенти (постачальники, партнери). Формування транспортної та складської логістики. Постійні / адміністративні витрати. Ключові показники бізнесу. Принципи системного бізнесу.

Тема 5. Менеджмент та персонал

Реалізація принципів і функцій менеджменту. Побудова успішної команди. Структура управління: розподіл функцій, обов'язків, повноважень та відповідальності. Система комунікацій на підприємстві та її складові. Організаційна культура. Кадрова політика. Штатний розклад і резюме ключових керівників. Основні вимоги до персоналу. Кваліфікація та досвід. Забезпечення найму, навчання, адаптації персоналу. Мотивація персоналу. Обґрунтування фонду оплати праці. Утримання і заохочення працівників. Принцип лояльності: ринок оцінює бізнес через персонал.

Тема 6. Маркетинг, просування та продажі

Система прикладного маркетингу. Обґрунтування складових маркетингової стратегії (маркетинг-мікс). SWOT-аналіз продуктів / послуг. Матриця Boston Consulting Group. Ціноутворення. Реклама та просування товару на ринок. Основне маркетингове повідомлення. Бренд та PR-стратегія для малого бізнесу. Тактика реалізації продуктів / послуг. План продажів. Політика після продажного обслуговування і надання гарантій. Заходи формування лояльності покупців, система управління клієнтським досвідом. Витрати на маркетинг.

Тема 7. Інвестиції та фінансовий план

Визначення потреби у фінансуванні. Розрахунок потреби в первинних оборотних коштах. Джерела фінансування. Традиційні форми інвестування (кредити, IPO). Альтернативні джерела інвестування (гранти, міжнародні програми, фандрейзинг, краудфандинг и венчурне інвестування). Бюджет проекту. Календарний графік виплат і фінансування. Діаграма Ганта. Фінансова звітність. Організація обліку та звітності. Розрахунок основних фінансових показників. Операційний та фінансовий важіль. Точка беззбитковості проекту. Кредитна історія і репутація.

Тема 8. Ефективність, ризики та страхування

Оцінка загальної ефективності проекту. Фактор часу при оцінці ефективності інвестицій. Оцінка ризиків проекту. Аналіз чутливості. Аналіз беззбитковості проекту. Статистичний аналіз проекту (метод Монте-Карло). Визначення стратегії страхування.

Тема 9. Презентація бізнес-плану

Зміст та призначення виконавчого резюме бізнес-плану. Описова частина та додатки. Вимоги до оформлення бізнес-плану. Типові помилки при розробці бізнес-планів. Експертиза та аудит бізнес-плану. Формат пітч-презентації: як презентувати бізнес-план за 3 хвилини. Структура пітчу та головні тези. Дизайн презентації у форматі pitch deck. Головні правила та типові помилки презентації бізнес-плану. Основні навички ведення переговорів та публічного виступу. Приклади найуспішніших пітч-презентацій та брейнштормінг.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Огляд бізнес-планування	16	2	4		10	16	1	2		13
Підготовча стадія бізнес-планування	16	2	4		10	16	1	2		13
Аналіз ринку	16	2	4		10	16	2	2		12
Бізнес-модель	16	2	4		10	16	2	2		12
Менеджмент та персонал	16	4	4		8	16				16
Маркетинг, просування та продажі	16	4	4		8	16				16
Інвестиції та фінансовий план	18	4	6		8	18				18
Ефективність, ризики та страхування	18	4	6		8	18				18
Презентація бізнес-плану	18	4	6		8	18				18
Усього годин	150	28	42		80	150	6	8		136

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Огляд бізнес-планування	4	2
2	Підготовча стадія бізнес-планування	4	2
3	Аналіз ринку	4	2
4	Бізнес-модель	4	2
5	Менеджмент та персонал	4	
6	Маркетинг, просування та продажі	4	
7	Інвестиції та фінансовий план	6	
8	Ефективність, ризики та страхування	6	
9	Презентація бізнес-плану	6	

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальними технологіями, які використовуються на лекційних та практичних заняттях, з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни передбачається: використання відео проектора для відео презентації лекцій та практичних робіт.

5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до Положення про порядок оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у СНУ ім. В. Даля.

Результати навчальних досягнень за навчальною дисципліною здобувачів вищої освіти здійснюється за критеріями, що запровадженні в університеті за 100-бальною шкалою, шкалою ЄТКС та національною шкалою, що доводиться до відома здобувачів вищої освіти на першому занятті. Загальна оцінка визначається, як сума балів за всі виконані завдання.

До основних форм контролю відносяться:

- залік.

До основних методів оцінювання відносяться:

- опитування;

- тестування.

Таблиця 5.1 - Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль									Семестровий контроль	Сума
Тема1	Тема2	Тема3	Тема4	Тема5	Тема6	Тема7	Тема8	Тема9		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	55	100

Таблиця 5.2 – Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Результати навчання	Види робіт		
	Практична робота	Тест	Усна відповідь
ПРН-23. Аналізувати ринок продукції та сільськогосподарської техніки. Скласти бізнес-плани виробництва сільськогосподарської продукції. Виконувати економічне обґрунтування технологічних процесів, технологій, матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва. Застосовувати методи управління проектами виробництва продукції рослинництва та тваринництва.	+	+	+

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Навчальна дисципліна передбачає використання програмного забезпечення on-line: Microsoft Office 365, Moodle (GNU загальна суспільна ліцензія).

7. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Бізнес планування» включає:

- 1) Робочу програму навчальної дисципліни;
- 2) Конспект лекцій з дисципліни;
- 3) Методичні рекомендації для практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Бізнес планування» для студентів спеціальності 208 «Агроінженерія» за освітнім рівнем «Бакалавр».

8. Рекомендовані джерела інформації

8.1. Навчальна та інша література

Базова

1. Барнет Білл. Дизайн-мислення. Спроектуй своє життя / Білл Барнет і Дейв Еванз ; пер. з англ. Валерія Глінка. – Київ : Наш формат, 2018. – 223 с.
2. Брабандер Люк де. Думай поза шаблонами: інноваційна парадигма креативності в бізнесі / Люк де Брабандер, Алан Айні ; з англ. пер. Тетяна Семигіна. – Київ : BookChef : Форс Україна, 2017. – 362 с.
3. Кім В. Чан. Стратегія блакитного океану. Як створити безхмарний ринковий простір і позбутися конкуренції / В. Чан Кім, Рене Моборн ; [пер. з англ. І. Андрущенко]. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. – 382 с.
4. Крістенсен Клейтон М. Дилема інноватора. Як нові технології нищать сильні компанії / Клейтон М. Крістенсен ; [пер. з англ. О. Гончар]. – Київ : Yakaboo publishing, 2017. – 272 с.
5. Остервальдер Александер. Створюємо бізнес-модель : новатор. ідеї для всіх і кожного / Александер Остервальдер та Ів Піньє ; пер. з англ. Роман Корнута. – Київ : Наш формат, 2017. – 282 с.
6. Розробляємо ціннісні пропозиції. Як створити продукти та послуги, яких хочуть клієнти / Александер Остервальдер [та ін.] ; пер. [з англ.] Роман Корнута. – Київ : Наш формат, 2018. – 317 с.

Допоміжна література

1. Аві Йоріш. Нехай будуть з вами інновації. Як ізраїльська винахідливість рятує світ / Йоріш Аві : з англ. пер. Зорина Тіммерман. – К.: Yakaboo Publishing, 2019. – 272 с.
2. Айзексон Волтер. Інноватори. Як група хакерів, геніїв та гіків здійснила цифрову революцію / Волтер Айзексон ; пер. з англ. Дмитро Гломозда. – Київ : Наш Формат, 2017. – 487 с.
3. Бізнес-планування в аграрних формуваннях : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Г. Є. Мазнев та ін.] ; за ред. проф. Г. Є. Мазнева ; Одес. держ. аграр. ун-т. – Вид. 2-ге, перероб. – Одеса : ЛЕРАДРУК, 2014. – 218 с.
4. Верланов Ю. Ю. Бізнес-планування: теорія та практика : [навчальний посібник] / Ю. Ю. Верланов, О. Ю. Верланов. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. – 244 с.
5. Губені, Ю. Е. Бізнес-планування в аграрних підприємствах: форми і методи : [монографія] / Губені Ю. Е., Костецька І. І. ; Львів. нац. аграр. ун-т. – Л. : Растр-7, 2012. – 195 с.
6. Ед Кетмелл, Емі Воллес. Корпорація творців. Як подолати приховані загрози, що вбивають справжнє натхнення / Кетмелл Ед, Воллес Емі ; пер. з англ. Надія Шушак. – Київ : КМ-Букс, 2018. – 336 с.
7. Інноваційний менеджмент : підручник / П. П. Микитюк [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. П. П. Микитюка ; Тернопіл. нац. екон. ун-т. – Тернопіль : ТНЕУ : Економічна думка, 2019. – 517 с.

8. Рудь Надія. Економіка та організація інноваційної діяльності : підручник / Надія Рудь, Антоніна Гордійчук ; Луц. нац. техн. ун-т. – 2-е вид., перероб. і допов. – Луцьк : ІВВ Луц. НТУ, 2019. – 444 с.

9. Томчук Дмитро. Тут ключє. Відверті історії українського бізнесмена / Дмитро Томчук. - Київ : Наш формат, 2019. - 382 с.

10. Управління інноваційною діяльністю. Основи інноваційного менеджменту. Магістерський курс : підруч. для студентів ВНЗ / [С. М. Ілляшенко та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Ілляшенка. – Суми : Університетська книга, 2015. – 855 с.

11. Усикова Олена Миколаївна. Розвиток інноваційно-інвестиційного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу : монографія / О. М. Усикова. – Харків : Смуґаста типографія, 2018. – 344 с.

8.2. Електронні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

2. Складаємо бізнес-план: покрокова інструкція. – Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-sostavlyaem-biznes-plan-poshagovaya-instrukciya>

3. Дієвий бізнес-план. – Режим доступу: <https://buduysvov.com/navchannya-online/diyevyy-biznes-plan>

4. Відкриття власної справи: дорожня карта від засновника Veterano Pizza. – Режим доступу: https://buduysvov.com/vidkryty_biznes

5. Курс про підприємництво. «Власна справа в Україні» від Prometheus. – Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/ENTREPR101/2016_T1/about

6. Як створити стартап – адаптований курс від викладачів Стендфордського університету. – Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/Startup101/2015_T2/about

7. Дизайн-мислення для інновацій – адаптований курс від викладачів Школи бізнесу Дарден (США). – Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+DTI101+2017_T3/about